

Bölüm 13

DIYARBAKIR'DA ARI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Halit Deniz ŞİRELİ¹

GİRİŞ

A rıcılık ekonomik bir tarımsal faaliyet olup düşük sermaye ile yapılabilen ve kısa sürede gelir elde edilebilen büyük olan bir tarım koludur. Arıcılık bir tarım işletmesinde veya yakınında yapılabilen bir faaliyettir (Alataş, 1997). İşletme dışında uygun arı merası olmaz ise yamaçlarda, ovalarda, meyve tarımı yapılan yerlerde veya orman kenarlarında arıcılık yapılabilir. Arı yetiştiriciliği sabit ve gezici (göçer) olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Sabit arıcılıkta yıl boyunca arı kovanlarının yerleri sabit olup, sadece kış aylarında birkaç ay için kovanlar içeri alınır ve onun haricinde arılıkta ve yıl boyunca aynı yerde sabit konumdadır. Gezgin arıcılık ise yıl içerisinde arıcılığa uygun iklim ve bitki örtüsüne sahip yöreler arasında arılığın yerinin değiştirilmesi ile yapılan arıcılık şeklidir. Günümüzde yaygın olarak yürütülen tarımsal faaliyetlerden birisi olan arıcılık gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler açısından önem arz etmektedir. Dünyadaki kovan sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre %9 oranında artarak 101.624.052 adet olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2022 yılında Türkiye’de bal üretimi bir önceki yıla göre yüzde 23 oranında artarak 118 bin 297 ton olarak gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde işletme sayısı, koloni sayısı, bal üretimi, bal mumu üretimi ve bal verimi bildirilmiştir. İşletme sayısı dikkate alındığında 1177 adet işletme ile Adıyaman ili birinci sırada, bunu 978 adet işletme ile Siirt ili ikinci sırada ve 840 adet işletme ile Diyarbakır ili üçüncü sırayı aldığı görülmektedir. Yine işletme sayısı bakımından Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye arı işletmelerinin %6’sını oluşturduğu görülmektedir.

1. TARIMSAL ÜRETİMDE ARICILIĞIN ROLÜ

Arı yetiştiriciliği her zaman tarımın ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmelidir. Çünkü arıların tozlaşmadaki rolü ve bu rolün bitkisel üretimde yarattığı katma değer boyutları arıcılığın bitkisel ürün tarımı için de vazgeçilmez kılmaktadır. Çiçekli bitkilerde meyve ve tohum bağlama dönemi için dölleme gerçekleşmesi gerekmekte ve bal arısının asıl değerinin bal ve bal mumu gibi arı ürünlerini üretmekten daha çok bitkilerin tozlaşmasındaki fonksiyonlarından kaynaklanmaktadır. Arılar polinatör böceklerin %90’ını teşkil ederler. Gelişmiş ülkelerde kullanılan gıdaların yaklaşık

¹ Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü, hdsireli@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0711-0750

KAYNAKLAR

- Alataş, İ., 1997. Ana Arı Yetiştirme Metotları. Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü. Menemen. İzmir.
- Anonim.2022.<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/teppe/Belgeler/PDF%20Ürün%20Raporları/2022%20Ürün%20Raporları/Arıcılık%20Ürün%20Raporu%202022351%20TEPGE.pdf> (Erişim Tarihi: 22.09.2023).
- Anonim. 2023-a. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/aricilik/Link/2/Arıcılık-Istatistikleri> (Erişim Tarihi: 22.09.2023).
- Anonim. 2023-b. <https://www.ordutb.org.tr/wp-content/uploads/2020/10/Arıcılık-Raporu.pdf>
- Burucu, V., Gülse Bal, H.S. 2017. Türkiye’de Arıcılığın Mevcut Durumu ve Bal Üretim Öngörüsü. TEAD. 2017; 3(1): 28-37. Araştırma Makalesi (Research Article)
- Bradbear, N., 2009. Bees and Their Role in Forest Livelihoods. A guide to the services provided by bees and the sustainable harvesting, processing and marketing of their products. Food And Agriculture Organization of The United Nations. Rome.
- Çelik, K., 2012. Arıcının El Kitabı. Beekeeping European Environmental Sustainability “Bees” Projesi. Çanakkale.
- Çevik, M., 2018. “Bal Üretiminde Dünya İkincisiyiz”. Türk Tarım Orman Dergisi. Eylül-Ekim 2018. Sayı: 249. 10-14.
- Denli, M., Sessiz, A., Güven, H., Kanat, M., 2014. Diyarbakır’ daki Hayvancılık ve Sanayinin Mevcut Durumu İle Sürdürülebilirliğinin Analizi Projesi. Karacadağ Kalkınma Ajansının 2014 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Projesi. TRC2/14/DFD/0022. Kitabı.
- Doğaroğlu, M., 2009. Modern Arıcılık Teknikleri Kitabı. 5. Basım. ISBN 975-94210-0-3 Tekirdağ.
- FAO. 2022. www.fao.org, Erişim: 20.10.2023
- Fıratlı, Ç. ve Genç, H.V. 1994. Dünyada Arıcılık ve Türkiye’nin Yeri. Türkiye II. Teknik Arıcılık Kongresi. 8-9 Şubat 1994. Ankara.
- Genç, F., ve Dodoloğlu A, 2002. Arıcılığın Temel Esasları. Atatürk Üniv. Zir. Fak., Ders Yayınları No: 166. Erzurum.
- Kösoğlu, M., 2013. Teknik Arıcılık Koşulları ve İlkbahar Bakımı. İnternet Erişim: <http://www.aricilikmuzesi.t/images/userfiles/file/mart2011/teknikaricilikkoşullarıveilkbaharbakımı.pdf>
- Ruttner, F. (1988) Biogeography and Taxonomy of Honeybees. Springer-verlag, Berlin, Heidelberg and New York. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-642-72649-1>
- Şerefoglu H.. 2009. Arısütü Üretimi ve Önemi. Arıcılık Araştırma Dergisi. 2009. Yıl 1. Sayı 2; (16). (Erişim Tarihi: 22.09.2023).